

Ter overweging: Een ontzorgingsprogramma voor het basisonderwijs

Door: **Mirte Blok**

Het gaat niet goed met het basisonderwijs in Nederland. Er is steeds meer geld nodig en de resultaten blijven uit. Wellicht is het tijd om het over een andere boeg te gooien: een ontzorgingsprogramma voor basisscholen. Een programma met meer focus op het onderwijs, zodat docenten kunnen doen waar hun passie ligt en waarvoor ze zijn opgeleid.

Uit onderzoek blijkt dat de kwaliteit van het basisonderwijs achteruit gaat. Het is de vraag of het tij te keren is met meer geld. Uit het lezenswaardige onderzoek van Marije van den Berg en Pieter Buisman in 2018 met als titel "Geldstromen door de school", blijkt dat de bekostiging van scholen er uit ziet als spaghetti. Daar is sindsdien weinig aan veranderd. De sector hangt van losse potjes aan elkaar. Wat doe je er aan?

“
rompslomp 'voor
het geval dat' kan
van het bordje

Minder rompslomp

De sector pleit al jaren voor meer structurele financiering. Dat scheelt een boel rompslomp. Maar er zijn wellicht meer mogelijkheden om het onderwijs te ontzorgen. Neem de leraren: zij besteden elke week 6 tot 8 uur aan administratie, blijkt uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer (juni 2025). Voor ruim 8 procent van de docenten is dat de belangrijkste reden om een andere baan te zoeken. Als we de school en de docenten hierin ontzorgen, kunnen we hen gemotiveerd en bij de les houden. En is er meer tijd voor het onderwijs zelf. Als elke leraar één uur minder met administratie bezig zou

zijn, zou dat volgens de rekenkamer 2.250 fte per jaar besparen. De 'voor het onderwijs noodzakelijke administratie' kan natuurlijk moeilijk worden geschrapt, maar rompslomp 'voor het geval dat' kan van het bordje.

It takes a village

Een ander punt is dat we als samenleving veel zorg voor kinderen bij scholen hebben neergelegd en er een cordon aan professionals omheen hebben gebouwd: kinderopvang, jeugdzorg, pedagogen en welzijnsmedewerkers. 'It takes a village to raise a child', maar die 'village' kan nauwelijks nog bij het kind komen. Daarbij helpt een brede school, met al die professionals eromheen, wellicht het kind wél, maar het onderwijs niet vooruit, blijkt uit diverse onderzoeken. Die geven aan dat een brede school positief kan werken voor het algemene welzijn van een kind, maar geen aantoonbare effecten

Trivium college Amersfoort

heeft op de onderwijsresultaten. Het levert vaak wel extra ballast en afstemming voor de scholen op (Studulski voor NRO, februari 2023).

“

een cordon aan professionals omheen gebouwd

Duidelijke opdracht

Het is hard nodig dat de landelijke politiek zich expliciet uitspreekt over de rol die basisscholen in de samenleving hebben. Gaan we scholen ontlasten van taken die niet bijdragen aan het onderwijs? Prima, dat gaat het onderwijs helpen. Willen we het onderwijs anders vormgeven en toewerken naar een meer integrale kind- of buurtvoorziening? Ook goed, maar dan moeten het programma én het systeem daarop worden aangepast. Dat vraagt meer dan het werk van verschillende organisaties aan elkaar te plakken, ze bij elkaar in een gebouw te stoppen en ze als brede school of integraal kindcentrum te benoemen. Als we willen dat een school een brede voorziening wordt, waar ook andere kinderen en volwassenen uit de buurt (the village) binnenkomt, moeten we het gebouw geen school meer noemen, aldus Huub Corssmit, hoofd Wijkmanagement en Brede Bossche Scholen bij gemeente 's-Hertogenbosch op basis van jarenlange ervaring en een gedegen evaluatie van dit concept. Het gaat daarbij niet alleen om de naam, maar ook over de ruimte die de buurt letterlijk en figuurlijk in een schoolgebouw van het onderwijs krijgt.

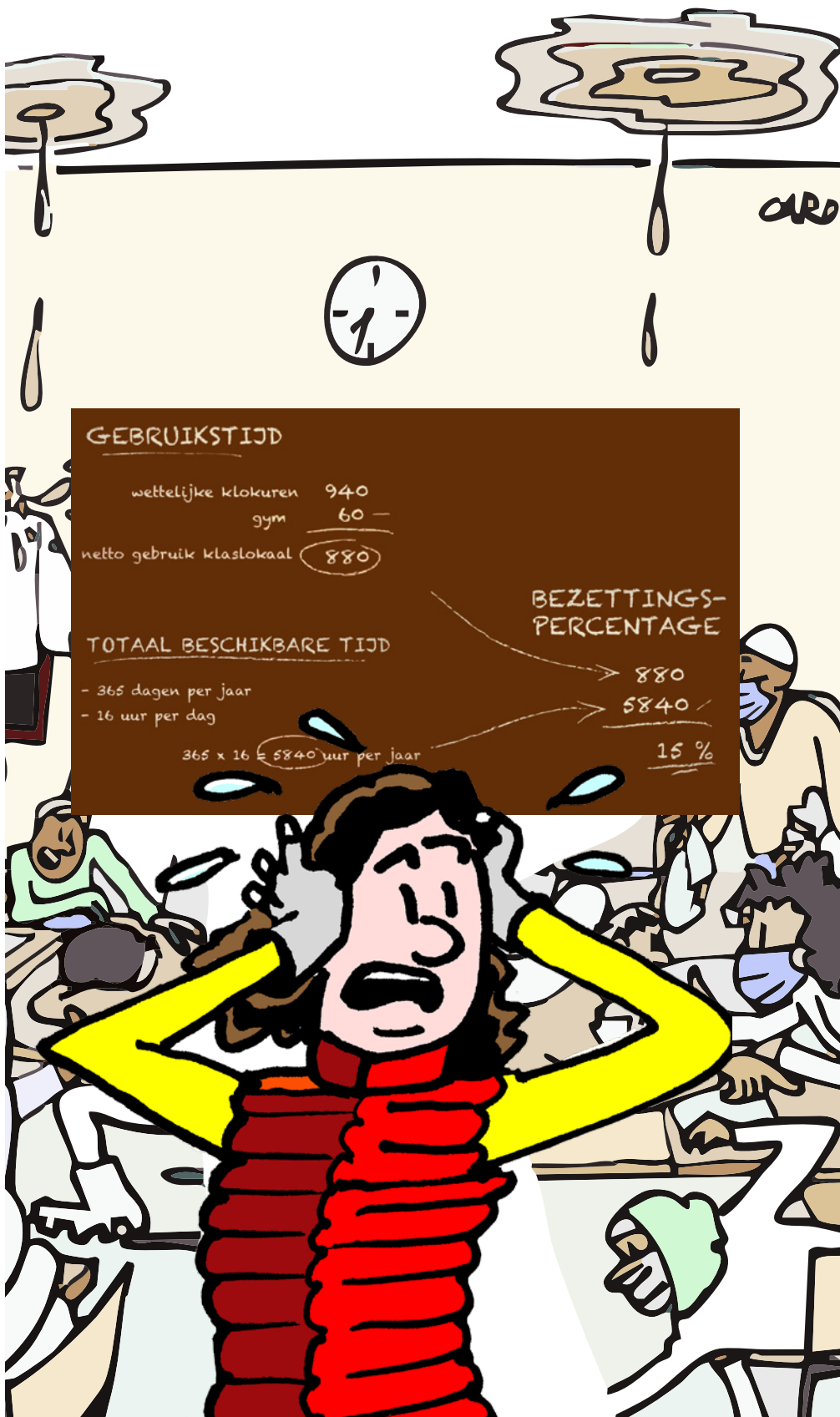
Onderwijshuisvesting

Nog een punt waarmee we basisscholen kunnen ontzorgen, is de zorg voor fatsoenlijke huisvesting. Een groot deel van de gebouwen is verouderd, tochtig en slecht geïsoleerd, niet gezond en niet duurzaam. De te hoge CO₂-waarden belemmeren de leerprestaties en de gezondheid van zowel kinderen

als docenten. Scholen mogen zelf niet in gebouwen investeren, maar betalen wel het onderhoud. Aangezien een derde van de schoolgebouwen energielabel G heeft (omroep Human, juni 2025) zijn de onderhouds- en energiekosten torenhoog en de leerprestaties lager dan ze in een gezond gebouw zouden kunnen zijn.

Scholen weer gezond

Het probleem met de gebouwen is niet eenvoudig op te lossen. Gemeenten krijgen gemiddeld maar de helft van het geld dat nodig is om gebouwen weer gezond en energetisch op orde te maken (Bouwstenen, 2024). Wat daarbij speelt is dat basisscholen het gebouw zelf maar ongeveer 15%

van de tijd voor onderwijs nodig hebben. Als een school de ruimte de overige tijd zou delen, zou dat lucht kunnen geven aan het gebrek aan ontmoetingsruimte in buurten en wijken en een betere basis onder de vastgoedexploitatie leggen. Andere optie is de scholen zelf dubbel voor onderwijs te gebruiken, zoals ze in Kroatië doen. Daar gaat de ene helft van de kinderen 's morgens naar school en de andere helft 's middags. Dan heb je de helft minder ruimte nodig en kan je met het huidige bedrag dat gemeenten van het Rijk krijgen uit de voeten. Dat is een keuze die wellicht niet goed in de Nederlandse situatie past, maar niets doen is moreel gezien geen optie. Feitelijk moeten kinderen nu verplicht een groot deel van de dag in een ongezonde ruimte doorbrengen met soms zelfs te weinig zuurstof om te kunnen presteren.

Mooie kans

In de renovaties van scholen de komende jaren ligt een mooie kans om de gebouwen beter te benutten en scholen te ontzorgen. Schoolpleinen kunnen buiten schooltijd ook als openbare ruimte worden gebruikt en mogelijk zelfs worden meegenomen in het reguliere groenonderhoud van gemeenten. Daar zijn verspreid door het land diverse goed functionerende voorbeelden van. Een zorg minder voor het onderwijs en een kans voor de buurt. Krijgt het gebouw een keuken, dan kan het ook heel eenvoudig als gemeenschapshuis dienst doen. Ook daar zijn goede voorbeelden van. Met zo'n plek, dicht bij huis, waar je elkaar ziet en ruimte deelt, leer je elkaar kennen, naar elkaar omkijken en samen te leven. Meer ruimte voor de buurt ontzorgt niet alleen het onderwijs, maar biedt ook een basis voor een meer zelfredzame samenleving. Hier zijn nieuwe afspraken voor nodig tussen alle

betrokkenen; scholen, gemeenten, het Rijk en de landelijke politiek.

Van school- naar gemeenschapsgebouw

Tijdens de Maatschappelijk Vastgoeddag op 13 november 2025 presenteert Tjitske Bergsma directeur van het Trivium College in Amersfoort een nieuwe manier om schoolgebouwen breder te gebruiken. Meer informatie en aanmelden via de qr code.

PROBLEMEN MET DE MANDFIETSEN? SCHADE? DAGELIJKSE ERGENIS?

Bike-Safe heeft de oplossing: DE CLIP

Overtuig uzelf en vraag zonder verplichting een proefopstelling aan

Veilig Oord 74
5531 XD Bladel
Holland
T +31(0)6 83082404
info@bike-safe.nl
www.bike-safe.nl

Bel voor meer informatie of bezoek onze website.

BIKE-SAFE: FIETSPARKEEROPLOSSINGEN Voordelen Clip:

1. Voorwiel beschadigd niet
2. Geen zwerfvuil
3. Zeer gebruiksvriendelijk
4. Door een efficiënter gebruik neemt dit systeem in de praktijk niet meer ruimte in
5. Voor montage hoeft het straatwerk niet open